ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ΖΑΝ ΡΑΜΩ

ΤΑ ΚΡΙΜΑΤΑ ΤΗΣ κ. ΛΑΖΑΡ

ΖΟΥΣΕ κάποτε σ' ένα σπίτι μιᾶς ἀπόμερης Παρισινῆς συνοικίας, μιὰ γυναῖκα παράξενη, ποὺ εἶχε κινήσει τὴν περιέργεια ὅλων τῶν γειτόνων της. Ἦταν πενηντάρα πάνω—κάτω, μὲ μαλλιὰ ἄσπρα σχεδόν, μὰ ὥμορφη ἀκόμα. Δὲν μιλοῦσε σὲ κανένα ἀπολύτως, λὲς καὶ ἦταν βυθισμένη σ' ἕνα ὄνειρο μυστηριῶδες, τὸ ὁποῖο κρατοῦσε τὴ σκέψη της μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο αὐτόν.

Τ' ὄνομά της ἦταν κ. Λαζάρ, μὰ ὅλοι τὴν ὠνόμαζαν ἡ «γονατισμένη», λόγῳ τῶν ἀμέτρητων γονυκλισιῶν ποὺ ἔκανε καθημερινῶς παντοῦ ὅπου κι' ἂν βρισκόταν, στὴν κάμαρά της, στοὺς διαδρόμους τοῦ σπιτιοῦ της, ὡς καὶ στὸν κῆπο της ἀκόμα, ὅταν δὲν τὴν ἔβλεπαν.

Ἡ παράξενη αὐτὴ γυναῖκα περιποιόταν, ἐπίσης γονατιστή, τοὺς ἀρρώστους, τοὺς φτωχούς, τοὺς ἀναπήρους γέρους τῆς γειτονιᾶς της. Ἦταν τρομερὰ σπλαχνική. Κάθε πρωῒ σχεδὸν ἔφευγε γιὰ ν' ἀναζητήσῃ δυστυχισμένους — ἄνδρες ἰδίως — ποὺ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τρόφιμα, φάρμακα ἢ παρηγοριά. Καὶ γονατιστὴ πάντα ἔπλενε τὶς πληγές τους, ἑτοίμαζε τὰ γιατρικά τους, ἄκουγε τὰ βογγητά τους. Θἄλεγε κανείς, βλέποντάς την, πὼς ἔννοιωθε μιὰ νοσηρὴ ἡδονὴ νὰ γονατίζῃ ἔτσι μπροστὰ σὲ κάθε δυστυχία, σὲ κάθε ἀθλιότητα καὶ σὲ κάθε ἀηδία ἀκόμα.

«—Θέλει νὰ ἐξιλεωθῆ, ἔλεγαν ἡ γειτόνισσες, λυσσασμένες, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ μάθουν τὴν αἰτία τῆς ἀλλόκοτης διαγωγῆς τῆς κ. Λαζάρ. Ποιὸς ξέρει, κρυφοψιθύριζαν, τί αἴσχη ἔκανε στὰ νειάτα της καὶ σὲ τί ἁμαρτίες μεγάλη πέσει, γιὰ νὰ προσπαθῆ μὲ τὶς ἀγαθοεργίες της νὰ ἐξιλεωθῆ...».

Καὶ πραγματικὰ προσπαθοῦσε νὰ ἐξιλεωθῆ ἡ κ. Λαζάρ, ὄχι ὅμως γιὰ αἴσχη καὶ ἀτιμίες, ἀλλὰ γιὰ τὰ βάσανα ποὺ εἶχε κάνει νὰ ὑποφέρουν ἕνα πλῆθος ἄνδρες μὲ τὴν ὠμορφιά της, μὲ τὴ φιλαρέσκειά της καὶ μὲ τὴ σκληρότητά της, ὅταν ἦταν νέα.

Ἐπὶ δεκαπέντε χρόνια, ποὺ εἶχε διαρκέσει ἡ παντοδυναμία της, κατὰ τὴ νεότητά της, εἶχε σπείρει παντοῦ τὸν πόνο, τὴν ἀπόγνωσι, τὴν ἀπελπισία. Σπίτια, οἰκογένειες, στάδια λαμπρά, εἶχαν ἐξ αἰτίας της καταστραφεῖ. Νέοι, πλούσιοι, ἄνδρες ἰσχυροί, εἶχαν κυλιστεῖ στὰ πόδια της, ἐκλιπαρῶντας τὴν ἀγάπη της.

Κι' αὐτή, μ' ἕνα χαμόγελο πάντα εἰρωνίας στὰ χείλη, τοὺς εἶχε σπρώξει στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπελπισίας. Ἄνθρωποι, τρελλὰ ἐρωτευμένοι μαζύ της, εἶχαν σκοτωθεῖ ἐξ αἰτίας της κι' ἄλλοι εἶχαν τρελλαθεῖ.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα ἐπλάκωναν τώρα μ' ἕνα βάρος ἀσήκωτο, ἐφιαλτικὸ τὴ συνείδησί της καὶ προσπαθοῦσε μὲ τὶς ἀγαθοεργίες της νὰ ἐξιλεωθῆ. Δὲν γονάτιζε μπρὸς στοὺς βρωμεροὺς δυστυχισμένους ποὺ περιποιόταν γιὰ χάρι δική τους, ἀλλὰ γιὰ τοὺς νέους, γιὰ τοὺς ὡραίους, γιὰ τοὺς πλούσιους ἄνδρες, τῶν ὁποίων εἶχε συντρίψει τὴν ὕπαρξι.

Μιὰ μέρα, ἡ κ. Λαζὰρ πῆγε νὰ ἐπισκεφθῆ ἕνα φτωχό, ποὺ τῆς εἶχαν ἰδιαιτέρως συστήσει. Ἦταν ἕνας γέρος πάμπτωχος, ποὺ δὲν εἶχε ποτὲ ζητήσει βοήθεια ἀπὸ κανένα καὶ ποὺ χαροπάλευε, προσβεβλημένος ἀπὸ διπλῆ πνευμονία, σ' ἕνα χαμόσπιτο τοῦ Μενιλμοντάν, τῆς πιὸ ἄθλιας Παρισινῆς συνοικίας.

Τὸν βρῆκε ὁλομόναχο, ξαπλωμένο πάνω σ' ἕνα ἄθλιο κρεββάτι.

Μιὰ γειτόνισσα, ἀπὸ ὀίκτο, πήγαινε καὶ τὸν ἔβλεπε κάπου-κάπου. Τὸν εἶχε ἐπισκεφθεῖ κι' ἕνας γιατρὸς δυὸ—τρεῖς φορές. Μὰ κοντά του δὲν ὑπῆρχε κανένα φάρμακο. Ἡ σπλαχνικὴ γειτόνισσα τοῦ εἶχε ἀγοράσει ὡστόσο μερικὰ φάρμακα, μὰ αὐτὸς τὰ εἶχε πετάξει ἀπ' τὸ παράθυρο. Ἦταν ἕνας γέρος παράξενος, σωστὸ ἀγρίμι.

Ἡ κ. Λαζὰρ τοῦ ἄγγιξε μὲ τὸ χέρι τὸ μέτωπό του, ποὺ ἔκαιγε ἀπ' τὸν πυρετό. Ἐξέτασε τὸ σφυγμό του. Ἦταν τρομερὰ γρήγορος.

Ὕστερα γονάτισε καὶ τοῦ ψιθύρισε μερικὰ λόγια παρηγοριᾶς. Ἔξαφνα, καθὼς ἀνέβαζε τὴν κουβέρτα του γιὰ νὰ τὸν σκεπάσῃ καλύτερα, τὸ μάτι της ἔπεσε σ' ἕνα μαντῆλι σκισμένο, ἀλλὰ λεπτό, μεταξωτό, ποὺ βρισκόταν κοντὰ στὸ προσκέφαλό του. Σὲ μιὰ ἄκρη τοῦ μαντηλιοῦ αὐτοῦ ἦταν κεντημένο ἕνα στέμμα μὲ ἐννιὰ μικρὰ μαργαριτάρια, στέμμα κόμητος.

— Ἄ !... ἔκανε ξαφνιασμένη ἡ κ. Λαζὰρ καὶ ἀπὸ μιὰ ἀκατανίκητη γυναικεία περιέργεια, κύτταξε προσεκτικώτερα τὸ μαντῆλι. Κάτω ἀπ' τὸ στέμμα ἦσαν κεντημένα πέντε γράμματα : «Α. ντὲ Φ.».

— Ὠμορφο μαντηλάκι ! ψιθύρισε στὸν ἄρρωστο. Εἶνε δικό σας ; Μὰ ὁ ἄρρωστος δὲν ἀπάντησε.

Ἡ κ. Λαζὰρ ἀνασήκωσε τότε λίγο τὴν ἄκρη τοῦ μαξιλαριοῦ, γιὰ νὰ βάλῃ ἀπὸ κάτω τὸ μαντῆλι καὶ τοῦ μάτι της ἔπεσε σ' ἕνα γράμμα ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ. Στὸ φάκελλό του ἦταν γραμμένο τὸ ὄνομα :

Κον Ἀλβέρτον ντὲ Φραμπούρ κ.τ.λ.

Μονομιᾶς ἡ κ. Λαζὰρ ἔγινε κατάχλομη ἀπ' τὴ βαθειὰ συγκίνησι ποὺ αἰσθάνθηκε. Ὁ Ἀλβέρτος ! Ἦταν ὁ Ἀλβέρτος ντὲ Φραμπούρ, ὁ ἑτοιμοθάνατος αὐτὸς γέρος ;!...

Ὁ Ἀλβέρτος ποὺ τὴν εἶχε ἀγαπήσει τρελλά, ποὺ τῆς εἶχε ἐξομολογηθεῖ τὸν ἔρωτά του μιὰ βραδειὰ στὰ 1900 καὶ ὁ ὁποῖος, ὕστερα ἀπὸ δυὸ—τρεῖς μέρες, ὅταν ἐκείνη τοῦ εἶπε ὀρθὰ—κοφτά, ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀντιστοκριθῆ στὸν ἔρωτά του, εἶχε κλάψει σὰν παιδὶ δυὸ ὧρες ὁλόκληρες στὸ σπίτι της μπρὸς στὰ πόδια της. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, ἀμέσως τὴν ἄλλη μέρα, εἶχε χτυπηθεῖ μ' ἕνα περίστροφο στὸν κρόταφο, ἀπ' τὴν ἐρωτική του ἀπελπισία.

Τὸ σημάδι τοῦ τραύματος φαινόταν ἀκόμα κάτω ἀπ' τ' ἄσπρα του μαλλιά. Γιὰ κάμποσο καιρὸ κατόπιν εἶχε μείνει κλεισμένος σ' ἕνα φρενοκομεῖο. Κι' ὅταν πειὰ βγῆκε στὸν κόσμο, γιὰ νὰ ξεχάσῃ τὸν πόνο του, τὸ εἶχε ρίξει στὰ γλέντια. Καὶ μέσα σὲ δυὸ χρόνια, εἶχε σπαταλήσει ὅλη τὴν κολοσσιαία περιουσία του. Καὶ τώρα, τώρα πειά, ἄθλιος, γερασμένος, ἐγκαταλελειμμένος ἀπ' ὅλους, ἐχαροπάλευε πάνω στὸ ξυλοκρέββατό του, ἐξ αἰτίας της κι' αὐτός. Σίγουρα ἐξ αἰτίας της....

Γονατισμένη πάντα μπρὸς στὸ κρεββάτι τοῦ ἑτοιμοθανάτου, ἡ κ. Λαζὰρ χαμήλωσε τὸ κεφάλι της, γεμάτη συντριβή. Τὰ μάτια της εἶχαν πλημμυρίσει ἀπὸ δάκρυα. Καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ σηκώσῃ τὸ βλέμμα της στὸν ἄρρωστο, τὸ θῦμα της. Δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν κυττάξῃ κατάματα. Φοβόταν μήπως τὴν ἀναγνωρίσει ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ τόσα εἶχε ὑποφέρει ἐξ αἰτίας της. Ντροπιασμένη τέλος, σηκώθηκε καὶ εἶπε, γυρίζοντας ἀλλοῦ τὸ κεφάλι :

— Θὰ ξανάρθω, κύριε. Φροντῖστε νὰ προφυλάγεστε ἀπ' τὸ κρύο. Νά, σκεπαστῆτε μὲ τὸ ἐπανωφόρι μου ἐντωμεταξύ. Ἔτσι, μπράβο, κουράγιο !... Κι' ἔννοια σας, θὰ γίνετε καλά.

Τοῦ φίλησε ὕστερα τὸ χέρι κι' ἔφυγε, ἐλαφριὰ σὰν σκιά, σὰν κανένα πλάσμα παραμυθιοῦ. Κι' ὁ ἑτοιμοθάνατος γέρος ἔννοιωσε ξαφνικὰ πάνω στὸ χέρι του κάτι ποὺ ἔμοιαζε μὲ δάκρυ.

* * *

Ξαναπῆγε πραγματικὰ σὲ λίγες μέρες στὸν ἄρρωστο γέρο ἡ σπλαχνικὴ κυρία, μὰ ὄχι πειὰ μόνη αὐτὴ τὴ φορά. Τὴν συνώδευε ἡ κόρη της, μιὰ κοπέλλα εἴκοσι ὥς εἰκοσιπέντε χρόνων, ψηλή, λεπτὴ καὶ πολὺ ὥμορφη. Ἡ ὡραία νέα βαστοῦσε στὰ χέρια της ἕνα θαυμάσιο μπουκέτο ἀπὸ τριαντάφυλλα.

Ἀποτραβήχτηκε σὲ μιὰ ἄκρη, γονάτισε κι' ἄρχισε νὰ κλαίη...

Ἄστραψαν ἀπὸ χαρὰ τὰ μάτια τοῦ γέρου, ὅταν εἶδε τὴν πεντάμορφη κόρη. Δὲν πίστευε στὰ μάτια του. Τί ὀπτασία, τί νεκρανάσταση ! Ὅλο τὸ χρυσὸ παρελθὸν λὲς καὶ ξαναρχόταν μαζύ της. Ὅλες ἡ ἐλπίδες, ὅλη ἡ ἀγάπη ξαναγύριζε φωτεινὴ καὶ πρόσχαρη....

— Ὦ ! ἀγαπημένη δεσποινίς, ἐτραύλισε ὁ ἄρρωστος γέρος. Πῶς μοιάζετε... Μὰ ποιὰ εἶστε λοιπόν;

— Ἡ δίς ντ' Ὀρινιάκ, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ ἡ κ. Λαζάρ, ἀντὶ τῆς κόρης της μὲ γλυκειὰ φωνή. Μιὰ φίλη δηλαδὴ ἐκείνων ποὺ ὑποφέρουν, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ σᾶς φέρῃ λίγα λουλούδια.

Μὰ ὁ γέρος, λὲς καὶ δὲν ἄκουγε. Ἔκθαμβος, μαγεμένος, κύτταζε ἀχόρταγα τὴν ὡραιότατη κόρη ποὺ ἔμοιαζε τόσο μὲ μιὰ ἄλλη γυναῖκα, τόσο λατρεμένη, τόσο σκληρή !

Καὶ καθὼς τὴν κύτταζε, ἔνωνε ἀσυναίσθητα τὰ χέρια του, σὰν μπροστὰ σ' ἕνα θεϊκὸ δραμα. Τὰ μάτια του εἶχαν πεταχθεῖ ἔξω ἀπ' τὶς κόγχες τους, ἡ ἀνάσα του γινόταν ὅλο καὶ πιὸ γρήγορη.

«—Θεέ μου, σκέφθηκε ἡ κ. Λαζάρ. ἂν τὸν σκοτώσει ἡ συγκίνησις;».

Κι' ἀμέσως ψιθύρισε στὴν κόρη της :

— Γονάτισε κι' ἐσύ, παιδί μου, γονάτισε !... Καὶ φίλησέ τον, φίλησέ τον σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σημάδι ποὺ ἔχει στὸν κρόταφο !

Ἡ κόρη ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ σημάδι τοῦ τραύματος, ἐνῶ ἡ μητέρα της, μὴ μπορῶντας νὰ ὑπομείνῃ πειὰ τὴν τρομερὴ συγκίνησι ποὺ αἰσθανόταν, ἀποτραβήχτηκε σὲ μιὰ ἄκρη, γονάτισε κι' ἄρχισε νὰ κλαίη...

Ὁ γέρος μὲ μάτια διάπλατα, θολά, ἀκίνητα, μάτια τρελλοῦ, κύτταξε γιὰ λίγες στιγμὲς τὴν ἐξαίσια κοπέλλα, ποὺ τοῦ ζωντάνευε ὅλο τὸ παρελθόν, ὅλη του τὴ ζωή, τὴν παληὰ τρελλὴ ἀγάπη του καὶ ὕστερα, σὰν κάτι νὰ τὸν ἔπνιγε, προσπάθησε ν' ἀνασάνη βαθειά. Μὰ μιὰ ἀδύνατη μονάχα πνοὴ βγῆκε ἀπὸ τὰ χείλη του.

Τὰ μάτια του βασίλεψαν. Πάγωσε τὸ βλέμμα του.

Εἶχε πεθάνει !...